

Carole ja Leila Isosta-Britanniasta, Bettina Saksasta ja Mari Saloniemi Tredeasta odottelevat viimeisiä herkkusuita Suttisen Marjabaarista saunakyytiin.

Hyttysöljyä pintaan ja Pintele-järvelle veneilemään. Kanootit odottavat Laitikkalan vanhalla meijerillä.

Suomalainen kulttuuri kohtaa saksalaisen median. Bettina haastattelee Heikki Rönniä juhannuksen vietosta.

Suttisen Marjatilän Simo Laakso vastaanotti vieraat kahdella aamuyöllä.

Turistina Laitikkalassa

Anu Riltanen

Hepolahden koivut piirtyvät

tummana siluettina laventelin-

sinistä taivasta vasten. Aurinko

punaa vielä pilviä ennen kuin

painuu kokonaan Pintelejärven

horisonttiin. Villa Hepolahden

isäntäväki odottelee vieraita

talon keittiössä. **Heikki Rönni**

päivittää puhelimesta tulijoiden

aikataulua, **Päivi Rönni** keittää

uusia perunoita ja Rönnvikin vii-

nitilan **Eila Rönni** pitää seuraa.

Kuusi toimittajaa Isosta-Bri-

tanniasta, Saksasta ja Italiasta

kiertää tiiviissä tahdissa Pirkan-

maata Tredean **Anne Spärman-**

Sievolan ja **Mari Saloniemen**

ohjauksessa. Päivällä toimittajat

ovat jo tutustuneet suomalaisen

tangoon ja koskikelluntaan. Kun

kello lähenee puolta kahtatoista,

pikkubussi rahistelee oven eteen.

Valitettavasti italialaisen valoku-

vaajan iltä menee pilalle, auringon-

laskeutuu jättäen kuvamatta.

Spärman-Sievola ja Saloniemi

pitävät rentoa tunnelmaa yllä,

koska väsymys vaanii pitkän

päivän jälkeen. Huone täyttyy

englanninkielisestä kaskatuk-

sesta, kun seurueelle tarjotaan

Rönnvikin Kylmänkukka-kuo-

huviiniä ja voileipäkeksijä pai-

kallisen juuston kera.

– Johan tässä onkin nälkä.

Olimmehan sentään 20 minuut-

tia ilman ruokaa, saksalainen

radiotoimittaja **Bettina** lohkai-

see ja laittaa suolapalan kiltisti

suuhunsa.

Toimittaja kiinnittää huomion-

sa urkuharmoniin ja kysyy sen

toimivuutta.

– Soitanko nyt vai myöhem-

min? Heikki Rönni kysyy ja

siirtyy saman tien polkemaan

pedaaleja.

Saksalainen tempaa kärrpä-

niä mikrofonin esiin ja tallentaa

Rönnin laulaman suvivirren.

Juuri näin retkikunnan aikataulu

venyy: on niin paljon kysyttävää

ja katsottavaa – sekä etsittäviä

vessoja.

Lopulta lauma saa hyttysvoi-

detta pintaansa ja pelastusliivit

yllensä ennen veneilyä. Spär-

man-Sievola vilkuttaa laiturilla ja uhkaa mennä nakuna uimaan veneen perävalojen kaikkotua.

Lepakot saalistavat

Helle häipyi jo päivällä, mutta vesi hohkaa vielä lämpöä. Pikkusateiden kosteus leijuu ilmassa. Järven pinta tummuu jo hyvää vauhtia, mutta viimeiset taivaalta heijastuvat värit leikkitelevät vielä vanavedessä kiusoitellen turhautunutta kuvan metsästäjää.

Vanhalle meijerille saavuttaessa tulee pulmia. Italiat varjelee arvokasta kuvauskalustoaan, eikä halua melomaan. Hän haluaa odottaa veneessä. Vain hyttysset innostuvat ajatuksesta, sillä loppureissu vie useamman tunnin, mistä on syntynyt väärinkäsitys. Rönni soittaa vaimonsa hakemaan kuvaajan takaisin huvilalle auringonnousuun varmotaan. Kyytiä odotellessa joku huomaa veden pinnassa häilyvät varjot. Lepakot saalistavat.

Ääntä kohti

Opastuksen jälkeen kanootit lipuvat yksi kerrallaan veteen.

Melontaparini **Carole** haluaa harjoitella ja kierrämme kehää viimeisiä odotellessa. Erikoistumme oikealle kääntymiseen. Usva leijailee kevyinä verhoina joen pinnalla. Ilma on kostea ja helppoa hengittää. Minuun iskee haikeus, kaipuu neljänsadan kilometrin päähän tutulle mökkilammelle.

Kyllönjoki on kapea ja oksat hipovat olkapäitä, kun peränpito kangertelee. Kierrämme hämärässä pienen saaren. Jostain kuuluu vaimen haitarin soitto. Onko jossain tanssilava auki? Näin myöhään?

Mollisävelet voimistuvat, kun rantaudumme jokimöklille. **Seppo Hovi**han se siinä soittaa helmiäiskoristeltua harmonikkaansa nuotiotulen kajossa. Yleisö on myyty, ennen kuin Katajan makkarat ehtivät paistua ja virrokkeet lämmitet. Mökin omistaja, muusikko **Aimo Kokkola** avaa rehvakkaasti.

– Esittäköä toive, mitä tahansa, mitä tahansa musiikkia.

Kollegat empiivät, kunnes joku muistaa tangon. Siitä lähtee *Satumaa*. Heikki Rönni tempaa terassilta basson ja peukuttaa

rytmin. Myöhemmin Hovi valottaa soittimellaan suomalaisen tangon melankoliaa.

Kokkola herkkistelee kitaran kanssa Eino Leinon *Nocturnen*. Kauneus riittää, kun sanat ja ymmärrys eivät kohtaa.

*Ruislunun laulu korvissani
tähtäpäiden päällä täysi kuu;
kesäyön on onni omanani,
kaskisvaunun laaksot verhoilu.
En mä iloitse, en sure, huokaa;
mutta metsän tummuus
mulle tuokaa,
puunto pilven, johon päivä hukkuu,
siinto vaaran taulisen, mi mukau,
tuoksut vanamon ja varjot veen;
mistä sydämeni laulun teen.*

Musiikki, öinen valo ja lintujen laulu aiheuttaa ihastuneita henkähäyksiä. Bettina hiipii metsän reunaan tallentamaan äänimaisemaa. Mökkikulttuuri ja juhannuksen vietto yötöissä erityisesti. Kokkola ihmettelee saksalaistoimittajan kytymättömyyttä tiedonjanoa.

– Oletpa sinä utelias. Miksi haluat tietää? Kokkola kiusoittelee mikrofonin.

Aimo Kokkolan, Seppo Hovin ja Heikki Rönnin mollisoiminnut koskettivat.

Suomesta ja Laitikkalasta sanottua

– Näin vain metsää, kun laskeudimme Tampereelle. Ajattelin, että tämä on paratiisi. (Bettina, Saksa)

– Teidän ohjelmakokonaisuutenne, aivan upea suoritus! Ihan parhaita, mihin olen pitkän työurani aikana törmännyt. Selvästikin teillä on tiivis kyläyhteisö ja älytömmän hyvä yhteishenki, siinä on tekemisen meininki. (Spärman-Sievola Heikki Rönnille)

– Kaikkein vaikuttavinta oli uida kolmelta yöllä kirkkaan taivaan alla, kun linnut olivat vielä hereillä. (Bettina, Saksa)

– En tiennyt että suomalaiset pitävät saunaa lähes pyhinä, mutta silti he sisällyttävät sen jokapäiväiseen elämäänsä. (Carole, Iso-Britannia)

– Minulle maksetaan utelimesta, toimittajia kuittaa.

Lontoolaisest **Leila** ja raskaana oleva **Janine** kaipaavat sisäviestä. Jälkikäteen naiset kikkatelevat näkemään laamoja ja ”söpöä” Simo Kokkolaa, joka ystävällisesti kyyditti heidät wehen.

Ensimmäiset mansikat

Mökin takaa paljastuu sympaattinen yllätys: avolavaversio Volkswagenin kleinbussissa. Rönni on ajatellut kaikkea: pieniä rappusia pitkin pääsee helposti kapumaan lavalle. Tuuli hyväilee kasvoja, kun harmaa volkkari häppättää Suttisen maissi- ja mansikkapeltien läpi. Joku aloittaa Beatlesin *Strawberry fields forever* -kappaleen, jota hoilotetaan pitkän aamuyöt.

Suttisen marjatilat valot kaastavat edessä. Suttisen isännän **Simo Laakson** silmistä huomaa, ettei puodinpito kuulu rutineihin kahden aikaan aamuyöllä.

Yleensä aamuvirkku isäntä heittää parin tunnin päästä, tosin kuin aamu-uninen vaimonsa. Rönni paljastaa, että Laaksoilla

on silti kolme lasta.

Hyllyt notkuvat Laitikkalan makukylän herkkuja: juustoja, ammumallia eli toffetta, säilykeitä, sinappeja ja leivonnaisia. Yläkerran puodissa Laakso tarjoaa Suttisen omaa vadelmalimonadia sekä valkosuklaaseen kastettuja kesän ensimmäisiä mansikoita.

Vadeissa koreille ässää, **Berit Kukon** leipomia kardemumma-korppuja sekä Kesti Paakaran mantelisiivijä.

– En voi uskoa, että syön näin paljon, Carole päiväle, ja nauttii vielä pari mansikkaa.

Minä taas en voi uskoa, että olen ohittanut paikan, vaikka autoilen Hämeenlinnantieta useamman kerran kuukaudessa.

Sillä aikaa kun osa utele ruuan alkuperää, saksalainen **Martin** tempaisee Saloniemen tangoon. Vieraat kirmaavat vielä saunaan ja Bettina pääsee tekemään elämänsä ensimmäisen alastonhaastattelun.

Nolottaa. Tarvisenko tosiaan ulkomaaisten matkailutoimittajien vahvistuksen ennen kuin huomaan kotikulmien kauneuden ja erityislaadun?

Mikä ihmeen Tredea?

Tredea Oy on Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysyhtiö. ”Yhtiö ylläpitää ja vahvistaa kaupunkiseudun vetovoimaisuutta ja varmistaa menestyvän yritystoiminnan edellytyksiä.”

Tredea Oy:n omistavat Tampereen kaupunkiseudun kunnat Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Tampere, Vesilähti ja Ylöjärvi.

Tredean Visut Tampere Region -hanke kutsuu säännöllisesti toimittajia tutustumaan Pirkkanmaan matkailutoimintaan. Kohteena ovat maat, joista on suoria lentoja Tampereelle.

– Kolmessa vuodessa meillä on vierailut 120 toimittajaa. Heidän edustamiensa medioiden kautta tavoitettiin 106 miljoonaa kuulijaa, katsojia tai lukijaa. Näin saatua hyötyä olisi mahdollonta tavoittaa perinteisillä markkinointitavoilla, matkailun projektipäällikkö **Anne Spärman-Sievola** kertoo.

Hän korostaa yhteistyökumppaneiden korkeatasoisuutta.

– Mitään palvelua ei enää testata tässä vaiheessa, vaan kohteen täytyy olla täysin kunnossa.

Villa Hepolahti

Kokous- ja virkistysvillu, jonka ohjelmajärjestäjät vastaa Ohjelmajärjestely Huutius.

Kevytmieliset hovit johtivat usein luvattomaan sekaannukseen

Tanssien järjestäminen kiellettiin 1800-luvun lopulla Kuhmalahdella, Sahalahdella ja Kangasalla, mutta turhaan

Vielä 1900-luvun alkupuolella kirkon kanta miehen ja naisen yhdyselämästä ennen avioliiton solmimista oli johdonmukaisesti kielteinen. Aitassa tai heinäladossa tapahtuneen pelkittämisen seurauksena saattoi olla papin nuhteiden lisäksi myös avioton lapsi ja käräjällä käynti. Jos suhde johti avioliittoon, ei morsian voinut enää astua vihille hunnuttuna. Myös kirkonkirjoihin tuli merkintä salavuoteudesta ja mahdollisesta oikeuden tuomista.

Yöjuoksu oli hyvin tavallista

Hämeäläis seurakuntien papiston mukaan epäsiivellisyys syyt olivat suurimmaksi osaksi nurkkatansseissa ja muissa kevytmielisyys huveissa, joiden seurausta olivat ns. yöjuoksut. 1800- ja 1900-luvun vaihteessa olivat öiset ”siivettömät kulut” eri sukupuolta olevien nuorten kesken ”hyvin tavallisia”. Papit yrittivät kyllä saarnoissaan, kylillä pidetyissä kinkeritilaisuuksissa ja kirkkoneuvostojen kokouksissa varoittaa yöjuoksuista, mutta huonoin tuloksin. Porvoon hiippakunnan piispan Herman Råberghin mukaan kyseessä oli ”häpeä, joka on kantanut viheljiäsiä hedelmiä”.

Huonoina pidettyjen seurustensa vuoksi nurkkatanssit kiellettiin Hämeessä monin paikoin 1800-luvun lopulla kunnan ja seurakunnan toimesta. Tanssien järjestäminen oli kielletty muun muassa Kangasalla, Sahalahdella ja Kuhmalahdella. Tilaisuuksien järjestäjille määrätty sakot eivät kuitenkaan tehonneet. Seksuaalivietti oli kieltoja vahvempi voima. Ennenaikaisesta yhdyselämästä oli papiston mukaan seurauksena se, että ”avioliitit usein aloitetaan saastaisuudessa”. Vielä useammin tämän seurauksena nähtiin olevan avioliiton purkautuminen ja avioton lapsi.

Oman lisänsä ja vaikeutensa siivellisuuden vartioitiin toi yleinen hämäläinen tapa, jonka mukaan miehet ja naiset asuivat vuoden ympäri samassa tuvassa. Hauhon kirkkoherra toteaa tämän johdosta vuonna 1898, että ”siivellisyys tunne tämän kautta tyyliä, ja varmaankin on tämä suurena syy siihen, että siivellinen kanta varsinkin nuorten keskuudessa ei ole sellainen kuin se kristillisellä nuorisolla olla pitäisi”.

Kansan keskuudessa sukupuolista kokeilemista ei pidetty aina pahana, mutta kirkollisen opetuksen ja ihanteiden kanssa se oli jatkuvasti ristiriidassa. Papiston paheksuminen ja laisäädännön määräämät rangaistukset eivät kuitenkaan kyenneet estämään esiavioliitista suhteita. Niiden, jotka olivat harjoittaneet ennenaikaisista makuta tai salavuoteutta ja jotka olivat kihlakunnan oikeudessa tuomittu, tuli 1800-luvun alkupuolella saapua yksityisesti riipettäväksi,

joka tavallisesti tapahtui sarakistossa, joskus kirkossakin. Heidän tuli myös maksaa kirkonkokouksen määräämät sakot kirkolle tai ”rahan puutteesta suorittaa kirkon maksu vastavalla työllä”. Ellei maksanut sakkoa, pääsi jalkapuhun!

Ehkäisyvälineiden puuttaminen aiheutti sen, että seurakunnissa syntyi joka vuosi aviottomia lapsia. Esimerkiksi Sahalahden seurakunnassa ääpärlästen lukumäärä oli vielä 1800-luvun alussa vähäinen, mutta nousi 1870–80 -luvulla jopa 13,3 prosenttiin. Vuonna 1884 pidetyssä seurakunnan tarkastuksessa sanottiin tämän osoittavan ”mitä suurinta kevytmielisyttä nuorisossa ja velttoutta vanhemmissa”. Vuonna 1892 tilanne oli vain pahentunut. ”Silmin nähtävästi on siis jonkunmoinen tapojen mäännäisyys tässä seurakunnassa olemassa.” Vuoden 1898 tarkastuksessa sanottiin epäsiivellisyttä Sahalahden ”helmasynniksi”.

Vielä korkeampi määrä aviottomia lapsia oli Luopioisissa, jossa 1800-luvun keskiprosentti oli 11,9. Korkeimmallaan luku oli 15,2 % vuosina 1881–1890. Asia herättikin erityistä huomiota seurakunnassa vuonna 1874 pidetyssä tarkastuksessa, jossa todettiin, että ”Hauus on aivan yleinen”.

Koska ehkäisyvälineitä ei ollut, raskaaksi saattoi tulla hyvinkin helposti. Näin kävi vuonna 1901 kuhmalahtelaiselle ompelijalle, jonka jo pitkälle edennyt raskaus tuli ilmi, kun hän sai keskenmenon ollessaan töissä eräässä sahalahtelaisallossa. Asian johdosta pidettiin poliisikuulustelu. Koko ikänsä kotonaan asunut 23-vuotias nainen oli viimeistelet neljä vuotta toiminut ompelijana.

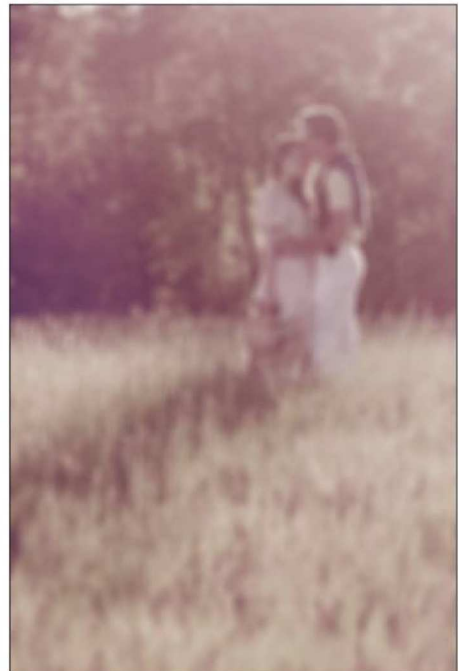
Samalla todettiin, että hän oli saanut siivellisen kasvatuksen, eikä häntä ei oltu aiemmin syytetty mistään rikoksesta. Hänellä oli myös vakituinen poikaikästä.

Näin ollen ympäröivä yhteisö saattoi todeta, että kyseessä ei ollut ns. yleinen nainen.

Prostituutiota esiintyi myös maaseudulla

Maaseudulla prostituutio esiintyi ennen 1800-luvun loppupuolta vain yksittäisinä tapauksina ja organisoitumattomissa muodoissa. Tilanne muuttui maailmansotien välisenä aikana, jolloin rautatie-rakennukset, uutto-, metsä- ja siirtotyömaat toivat mukanaan järjestäytyneitä prostituutioita. Lisäksi suuret yleisötapahtumat ja juhlat, markkinat, käärijät ja huutokaupat keräsivät kierteleviä ilotyttöjä.

Maaseudun kyläyhteisöissä on aina ollut ”huonomaineisia naisia”. Jos heidät lasketaan prostituutioiksi, voidaan todeta, että ”maksullinen rakkaus” on ollut kaikkialla Suomessa tunnettu, tavallinen ilmiö.

Avioliiton ulkopuolisista suhteista sai rangaistuksen rikoslain nojalla vielä 1900-luvun alussa. Luvaton sekaannus ei johtanut rangaistuksiin, jos pari päätyi solmimaan avioliiton.

Maalaisyhteisössä prostitutio on kuitenkin jäänyt kaupunkien ”alkeellisemmalle” tasolle. Koska yhdellä tai korkeintaan muutamalla ”yleisellä naisella” oli vain vähän maksavia miehiä. Heidän oli elääkseen turvauttava myös tavalliseen työhön.

Potentialiaalisia asiakkaita lie nee ollut vähän, eikä suhteisiin ole välttämättä liittynyt vältömiä taloudellisia korvauksia. Jos niitä on ollut, ne on pidetty salassa. Joskus kyseessä on saattanut olla isäntä-palkollis-asetelma, jossa piika on käytännössä ollut prostituoidun asemassa.

Prostituution taustalta löytyy useita eri syitä. Naisten huonot taloudelliset olosuhteet ja sosiaalisen nousun esteet loivat osaltaan edellytyksiä prostituutiolle, mutta tämä ei kuitenkaan selitä kaikkea.

Luvaton sekaannus saattoi viedä vankilaan

Avioliiton ulkopuolisia suhteita pyrittiin säätämään rikoslain avulla, missä tällaista sukupuoliyhteyttä kutsuttiin luvattomaksi sekaannukseksi. Kirkon opetuksen mukainen ns. absoluuttinen sukupuolimoraali kielsi kaikki avioliiton ulkopuoliset suhteet rikkomuksina kuudetta käskyä vastaa. Tätä opetusta noudattaen vuoden 1889 rikoslaki määräsi rangaistukset näistä teoista.

Lievin rangaistus määrättiin silloin, kun kyseessä oli yksinkertainen salavuoteus eli täysi-

ikäinen naimaton mies naimattoman naisen kanssa harjoitti sukupuoliyhteyttä. Rangaistus ei määrätty lainkaan, jos he solmivat keskenään avioliiton. Näin ollen laki poikkesi tässä kohden kirkollisesta ihanteesta ja salli esiavioliittien yhdyselämän. Rangaistus salavuoteudesta toi sakkoa miehelle korkeintaan 40 markkaa, naiselle 20 markkaa.

Salavuoteudesta voitiin tuomita myös raskauttavan asiahaaran vallitessa vankuteita. Tällainen tilanne syntyi silloin, kun kyseessä oli esim. alaikäisten ja mielenvikaisten tai lähisukulaisen kanssa makaaminen. Salavuoteuspykälä kumottiin lopullisesti vasta vuonna 1926.

Jos harjoitti sukupuoliyhteyttä naimisissa olevan kanssa, niin tällöin syyllistyi vuoden 1889 lain mukaan huoruuteen. Rangaistuksena oli sakkoja ja naimisissa oleva osapuoli saattoi joutua jopa vankuteen. Vankila uhkasi myös silloin kun molemmat olivat naimisissa. Huoruusrikos oli laillinen syy sekä kihlauksen, että avioliiton purkamisen ja se oli myös avioliiton este.

Ns. laillistamaton yhdyselämä eli ”susipari” koettiin kirkon piirissä vielä 1930-luvulla vakavana ongelmana. Kirkon oman opetuksen tueksi valtiotvalta pyydettiin tuolloin laisäädännöllisiä toimenpiteitä, tuloksetta. Aikakausi ja ajattelu oli muuttumassa.

Raine Raitio